

Fortacı, T. (2025). Nartlar (Karaçay-Malkar mitolojisinde imgeler ve simgeler) Salih Çinpolat İstanbul 2023, kitap dünyası yay. 182 sayfa, ISBN: 9786053517023, *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 93-100.

NARTLAR (KARAÇAY-MALKAR MİTOLOJİSİNDE İMGELER VE SİMGELER) SALİH ÇİNPOLAT İSTANBUL 2023, KİTAP DÜNYASI YAY. 182 SAYFA, ISBN: 9786053517023

Talha FORTACI*

Öz: Nart Nart destanları, Kafkas halklarının kadim kültürel mirasını oluşturan önemli bir destanlar silsilesidir. İskit-Sarmat kültür dairesinin etkilerini taşıyan bu destanlar, MÖ 2. binyıla kadar uzanan bir tarihi geçmişe sahiptir. Osetler, Çerkezler, Karaçay-Malkarlar, Abhazlar ve Dağıstanlılar gibi Kafkas toplulukları arasında yaygın olan bu destanlar, kahramanlık, cesaret, adalet ve bilgelik gibi evrensel değerleri işlerken, aynı zamanda bu halkların sosyal yapısı, inanç sistemleri ve yaşam biçimleri hakkında da önemli bilgiler sunmaktadır. Destanların merkezinde Satanay Biyçe, Özümek, Sosurka ve Batraz gibi karakterler yer almaktadır. Özellikle Satanay Biyçe figürü, Kafkas mitolojisinde ana tanrıça kültünün izlerini taşıması bakımından dikkat çekicidir. Nart destanlarında kozmogoni, toplumsal düzen ve kahramanlık temaları işlenmekte olup, kahramanlar genellikle yarı tanrısal özelliklere sahip olağanüstü varlıklar olarak tasvir edilmektedir. Salih Çinpolat'ın "Nartlar (Karaçay-Malkar Mitolojisinde İmgeler ve Simgeler)" adlı eseri, bu kültürün mitolojik unsurlarını derinlemesine inceleyen akademik bir çalışmadır. Eser üç ana bölümden müteşekkildir. İlk bölümde Karaçay-Malkar Türklerinin tarihi ve kültürel arka planı incelenirken, ikinci bölümde Nart destanlarının genel yapısı ve özellikleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise destanlarda yer alan imgeler ve simgeler derinlemesine analiz edilmiştir. Bu analizler, Karaçay-Malkar mitolojisindeki doğa unsurları, renkler, sayılar ve çeşitli nesnelere sembolik anlamlarını açığa çıkarmakta; toplumun inanç sistemi ve değer yargıları hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Salih Çinpolat'ın çalışması, metodolojik açıdan da dikkat çekicidir. Eser, karşılaştırmalı mitoloji alanına önemli katkılar yapmakta ve Karaçay-Malkar Nart destanlarını diğer Kafkas halklarının anlatılarıyla karşılaştırarak benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktadır. Bu yönüyle kitap, yalnızca Kafkas araştırmaları için değil, aynı zamanda Türk mitolojisi ve halk edebiyatı alanında da değerli bir kaynak olarak öne çıkmaktadır. "Nartlar" adlı bu eser, Karaçay-Malkar kültürünün anlaşılmasına katkı sağlamakla kalmayıp, bu alandaki akademik literatürün zenginleşmesine de önemli bir destek sunmaktadır. Alan okuyucuları için kapsamlı bir kaynak niteliği taşıyan bu kitap, mitoloji ve halk kültürü üzerine çalışan araştırmacılar için önemli bir referans olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Dinler Tarihi, Mitoloji, Teoloji, Nartlar, Salih Çinpolat.*

NARTS (IMAGES AND SYMBOLS IN KARACHAY-MALKAR MYTHOLOGY) SALİH ÇİNPOLAT İSTANBUL 2023, KİTAP DÜNYASI YAY. 182 PAGES, ISBN: 9786053517023

Abstract: The Nart Sagas constitute a significant cycle of epics that form the ancient cultural heritage of Caucasian peoples. These epics, bearing the influences of the Scythian-Sarmatian

* Dr. Öğr. Üyesi, talhaforta@gmail.com,

 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6539-9302>

cultural sphere, have a historical background extending back to the 2nd millennium BCE. Prevalent among Caucasian communities such as the Ossetians, Circassians, Karachay-Balkars, Abkhazians, and Dagestanis, these epics not only address universal values such as heroism, courage, justice, and wisdom but also provide crucial insights into these peoples' social structures, belief systems, and ways of life. The sagas center around characters such as Satanay Biyche, Uruzmek, Sosurka, and Batraz. The figure of Satanay Biyche is particularly noteworthy as she bears traces of the mother goddess cult in Caucasian mythology. The Nart sagas deal with themes of cosmogony, social order, and heroism, with protagonists typically depicted as extraordinary beings possessing semi-divine characteristics. Salih Çinpolat's academic work, "The Narts (Images and Symbols in Karachay-Balkar Mythology)," presents an in-depth examination of this culture's mythological elements. The work comprises three main sections. The first section examines the historical and cultural background of the Karachay-Balkar Turks, while the second section addresses the general structure and characteristics of the Nart sagas. The third section provides a detailed analysis of the images and symbols present in the epics. These analyses reveal the symbolic meanings of natural elements, colors, numbers, and various objects in Karachay-Balkar mythology, offering significant insights into the society's belief system and value judgments. Çinpolat's work is also methodologically noteworthy. The study makes significant contributions to the field of comparative mythology, highlighting similarities and differences by comparing Karachay-Balkar Nart sagas with narratives of other Caucasian peoples. In this respect, the book stands out as a valuable resource not only for Caucasian studies but also for Turkish mythology and folk literature. This work, titled "The Narts" not only contributes to understanding Karachay-Balkar culture but also significantly enriches the academic literature in this field. Serving as a comprehensive resource for field readers, this book will be an important reference for researchers studying mythology and folk culture.

Keywords: *History of Religions, Mythology, Theology, Narts, Salih Çinpolat.*

Kafkas halklarının kolektif belleğinde derin izler bırakan Nart destanları, mitolojik unsurların, kültürel kodların ve toplumsal değerlerin harmanlandığı zengin bir anlatı geleneğini temsil etmektedir. Nart destanları, MÖ 2. binyıla uzanan tarihsel derinliğiyle İskit-Sarmat kültür dairesinin izlerini taşımakta ve Kafkas coğrafyasında yaşayan toplulukların ortak kültürel mirasını oluşturmaktadır. Bu destanlar silsilesi, Osetler, Çerkezler, Karaçay-Malkarlar, Abhazlar ve Dağıstanlılar gibi farklı Kafkas halklarının sözlü geleneklerinde varlığını sürdürmüş, 19. yüzyıldan itibaren sistematik derleme çalışmalarıyla yazılı kültüre aktarılmaya başlanmıştır.(Adiloğlu, 2007; Dumézil, 2000; Hadjieva, 2022; Hapçalani & Ariuvka, 2002; Konuyla ilgili detaylı malumat için bk. Tavkul, 2011) Bu kadim geleneğin Karaçay-Malkar varyantlarını sistematik bir şekilde inceleyen Salih Çinpolat'ın "Nartlar (Karaçay-Malkar Mitolojisinde İmgeler ve Simgeler)" adlı eseri, alan yazınına önemli katkılar sunan kapsamlı bir akademik çalışma niteliği taşımaktadır.

Bu akademik çalışmada araştırmacı, Karaçay-Malkarların Nart destanlarındaki mitolojik unsurları Dinler Tarihi perspektifinden sistematik bir şekilde incelemiştir. Çalışma, tanrısal varlıklar, demonolojik unsurlar, ritüelistik öğeler ve kozmolojik semboller gibi çeşitli mitolojik elementleri karşılaştırmalı bir metodoloji ile ele almaktadır. Araştırma, metodolojik açıdan sistematik bir yapı izleyerek giriş ve üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın epistemolojik çerçevesi, metodolojisi ve kaynakları detaylandırılmıştır. Birinci bölüm, Karaçay-Malkarların etnogenezi ve tarihsel süreçleri ile inanç sistemlerinin analizine ayrılmıştır. İkinci bölümde, Nart anlatılarının folklorik unsurları ve mitolojik katmanları incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Nart kahramanlarının mitolojik döngüsü, karşılaştırmalı mitoloji perspektifinden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme yazısında, Salih Çinpolat'ın "Nartlar" adlı eserinin akademik literatüre katkıları, metodolojik yaklaşımı ve özgün yönleri ele alınacaktır. Çalışmanın Kafkas araştırmaları, Türk mitolojisi ve Dinler Tarihi alanlarına sunduğu katkılar değerlendirilecek, eserin güçlü yönleri ve alan yazınındaki konumu tartışılacaktır.

Araştırmada, Karaçay-Malkarların günümüzdeki demografik ve coğrafi dağılımları detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Elbruz Dağı çevresinde yoğunlaşan bu topluluğun, Rusya Federasyonu'na bağlı özerk cumhuriyetlerdeki varlığı ve diaspora yerleşimleri sistematik bir

şekilde incelenmiştir. 19. yüzyıldan itibaren yaşanan göç hareketleri ve 1943-1944 sürgünü gibi tarihsel olayların toplumsal etkileri de değerlendirilmiştir. Çalışma, Karaçay-Malkarların etnogenezinde Bulgar, Alan ve Kıpçak Türkleri ile yerli Kafkas topluluklarının etkileşimini vurgulamaktadır. Toplumun linguistik özellikleri, özellikle Kıpçak Türkçesinin karakteristik yapısı bağlamında ele alınmıştır. Nart Destanları'nın içerdiği dinî, mitolojik ve şamanistik unsurlar, karşılaştırmalı bir perspektifle analiz edilmiştir. Araştırmada, Nart kahramanlarının kültürel inovasyon rolleri (metalürji, ateş kullanımı, besin üretimi gibi) detaylı bir şekilde incelenmiştir. Satanay Biyçe, Debet, Özümek, Alavgan ve Karaşavay gibi mitolojik figürlerin kozmolojik konumları ve Emegen'lerle mücadeleleri, mitolojik anlatının temel eksenini olarak değerlendirilmiştir. Sonuç bölümünde, Karaçay-Malkar Nart Destanları'nın evrensel mitolojik motiflerle olan paralellikleri ortaya konulmuştur. Bu anlatıların, toplumun kozmolojik algısını ve değer sistemlerini yansıtan önemli kültürel kodlar içerdiği vurgulanmıştır.

Çinpolat'ın çalışması, Nart destanlarının Karaçay-Malkar varyantlarını mitolojik imgeler ve semboller üzerinden okuma girişimi olarak dikkat çekmektedir. Eser, destanlardaki mitolojik figürleri, sembolleri ve imgeleri derinlemesine analiz ederek, bunların toplumsal ve kültürel bağlamdaki anlamlarını çözümlenmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, Karaçay-Malkar toplumunun dünya görüşünü, inanç sistemini ve değer yargılarını anlamak açısından özgün bir perspektif sunmaktadır. Metodolojik açıdan karşılaştırmalı mitoloji çalışmalarına önemli katkılar sunan eser, Nart Destanlarını hem Karaçay-Malkar varyantları özelinde hem de diğer Kafkas halklarının anlatılarıyla mukayeseli olarak ele almaktadır. Bu karşılaştırmalı yaklaşım, destanların farklı varyantları arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyarken, Kafkas halklarının ortak kültürel belleğine de ışık tutmaktadır.

Çalışmanın üç ana bölümden oluşan yapısı, konunun sistematik bir şekilde ele alınmasını sağlamaktadır. İlk bölümde Karaçay-Malkar Türklerinin tarihi ve kültürel arka planını inceleyen yazar, ikinci bölümde Nart destanlarının genel yapısı ve özelliklerini ele almaktadır. Üçüncü bölümde ise destanlardaki imge ve sembollerin derinlemesine analizi yapılmaktadır. Bu yapısal organizasyon, eserin akademik niteliğini güçlendirirken, okuyucuya da sistematik bir okuma imkânı sunmaktadır. Eserin önemli katkılarından biri, Nart destanlarındaki merkezi karakterlerin (Satanay Biyçe, Özümek, Sosurka, Batraz gibi) mitolojik ve toplumsal işlevlerini detaylı bir şekilde analiz etmesidir. Özellikle Satanay Biyçe karakterinin Kafkas mitolojisindeki ana tanrıça kültüyle olan bağlantısının incelenmesi, eserin özgün yönlerinden birini oluşturmaktadır.

1. Birinci Bölüm

Kitabın birinci bölümü, Karaçay-Malkarların etnik kimliği, tarihsel süreci ve inanç sistemlerini sistematik bir yaklaşımla ele almaktadır. Bu bölümün yapısal organizasyonu, konunun etnografik, tarihsel ve dinî boyutlarını bütüncül bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Bölümün ilk kısmında, Karaçay-Malkarların etnik kökeni ve dilsel özellikleri incelenmektedir. Bu yaklaşım, toplumun kültürel kimliğinin temel bileşenlerini anlamak açısından metodolojik bir önem taşımaktadır. Özellikle dil unsurunun ayrı bir başlık altında ele alınması, kültürel kimliğin linguistik boyutuna verilen önemi göstermektedir. Tarihsel sürecin incelendiği ikinci kısım, Karaçay-Malkarların kronolojik gelişimini ve toplumsal dönüşümlerini ele almaktadır. Bu bölüm, toplumun bugünkü kültürel ve dinî yapısının tarihsel arka planını aydınlatması bakımından önem taşımaktadır. Bölümün en kapsamlı kısmını oluşturan dinî inançlar bölümü, Karaçay-Malkarların inanç sistemini detaylı bir şekilde analiz etmektedir. Özellikle Teyri'den başlayarak sıralanan tanrısal ve mitolojik varlıklar (Apsatı, Aştotur/Totur, Çoppa, Tabu, Gollu, Gori, Şıbıla-Eliya, Bayrım Biyçe, Cer İyesi, Suv Anası), toplumun çok katmanlı inanç yapısını ortaya koymaktadır. Bu sistematik sıralama, Karaçay-Malkar inanç sisteminin hiyerarşik yapısını yansıtmaktadır. Teyri'nin ilk

sırada yer alması, bu tanrısal varlığın inanç sistemindeki merkezi konumunu gösterirken, diğer varlıkların sıralanışı da işlevsel ve mitolojik önemlerine göre düzenlenmiştir. Bölümün yapısal sistematigi akademik bir metodoloji izlemektedir. Etnik köken ve dil gibi temel unsurlardan başlayarak, tarihsel süreç üzerinden inanç sistemine ulaşan bu yaklaşım, konunun sistematik bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır.

Özellikle inanç sisteminin alt başlıklarla detaylandırılması, Karaçay-Malkarların dinî dünya görüşünün kompleks yapısını ortaya koymaktadır. Her bir tanrısal varlığın ayrı başlıklar altında incelenmesi, bu varlıkların toplumsal ve kültürel işlevlerinin derinlemesine analiz edilmesine olanak sağlamaktadır. Bu bölüm, Karaçay-Malkarların kültürel kimliğini oluşturan temel unsurları bütüncül bir yaklaşımla ele alması ve özellikle inanç sisteminin detaylı bir analizini sunması bakımından, çalışmanın temel yapı taşlarından birini oluşturmaktadır. Metodolojik yaklaşımı ve sistematik organizasyonu ile akademik standartları karşılayan bu bölüm, sonraki bölümlerde ele alınacak Nart destanlarının anlaşılması için gerekli teorik ve tarihsel zemini hazırlamaktadır.

2. İkinci Bölüm

Kitabın ikinci bölümü, mit ve mitoloji kavramlarının teorik çerçevesinden hareketle Karaçay-Malkar Nart kahramanlarını sistematik bir şekilde incelemektedir. Bu bölümün temel yaklaşımı, teorik zeminden spesifik mitolojik karakterlerin analizine doğru ilerleyen metodolojik bir yaklaşım sergilemektedir. Bölümün ilk kısmında mit ve mitoloji kavramlarının teorik çerçevesi çizilmektedir. Bu yaklaşım, sonraki bölümlerde incelenecek Nart kahramanlarının mitolojik bağlamda değerlendirilmesi için gerekli kavramsal altyapıyı oluşturmaktadır. Mitoloji teorilerinin ve kavramsal çerçevenin sunulması, çalışmanın akademik temelini güçlendirmektedir. İkinci ana başlık, Karaçay-Malkar folklorundaki mitolojik kahramanları genel bir perspektifle ele almaktadır. Bu bölüm, Nart kahramanlarının folklordeki konumunu ve işlevini analiz ederek, spesifik kahraman incelemelerine zemin hazırlamaktadır. Bölümün en kapsamlı kısmını oluşturan Nart kahramanlarının analizi, altı önemli figür üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bu kahramanların sıralanışı, mitolojik hiyerarşideki önemlerine ve işlevlerine göre düzenlenmiştir: Debet'in ilk sırada yer alması, demircilik kültü ve yaratıcı güç sembolizmi açısından önemlidir. Satanay Biyçe'nin ikinci sırada konumlandırılması, ana tanrıça kültü ve bilgelik sembolizmini vurgulamaktadır. Özümek, Sosuruk, Alavgan ve Karaşavay karakterlerinin sıralanışı da mitolojik anlatıdaki rolleri ve işlevleri gözetilerek yapılmıştır.

Her bir kahramanın ayrı alt başlıklar halinde incelenmesi, karakterlerin detaylı analizine olanak sağlamaktadır. Bu yaklaşım, her bir mitolojik figürün karakter özellikleri, mitolojik işlevleri, toplumsal rolleri, sembolik anlamları gibi boyutlarının derinlemesine incelenmesine imkân vermektedir. Bölümün yapısal organizasyonu, genel teorik çerçeveden spesifik karakter analizlerine geçiş yapan sistematik bir metodoloji izlemektedir. Bu metodolojik yaklaşım, mitolojik unsurların hem teorik hem de pratik düzeyde anlaşılmasını sağlamaktadır. Bu bölüm, Karaçay-Malkar mitolojisinin temel karakterlerini sistematik bir şekilde analiz etmesi ve bu karakterlerin mitolojik ve toplumsal işlevlerini ortaya koyması bakımından çalışmanın merkezi kısmını oluşturmaktadır. Teorik altyapının sağlamlığı ve karakter analizlerinin derinliği, bölümün akademik değerini artıran unsurlardır. Sonuç olarak, ikinci bölüm, mit ve mitoloji teorilerinden hareketle Karaçay-Malkar Nart kahramanlarının detaylı bir analizini sunmakta ve bu yönüyle çalışmanın omurgasını oluşturmaktadır.

3. Üçüncü Bölüm

Kitabın üçüncü bölümü, Karaçay-Malkar Nart destanlarındaki dini-mitolojik imge ve simgeleri sistematik ve derinlemesine bir yaklaşımla ele almaktadır. Bu bölüm, kahramanların yaşam döngüsünü dört ana kategori üzerinden inceleyerek kapsamlı bir mitolojik analiz sunmaktadır. Bölümün yapısal organizasyonu, mitolojik kahramanların yaşam döngüsünü

kronolojik bir sırayla ele almaktadır. Soy, doğum ve ad alma, çocukluk ve erginleme, kahramanlıklar ve toplumsal roller, son/göğe yükseliş. Her bir kahraman (Debet, Satanay Biyçe, Özümek, Sosuruk, Alavgan ve Karaşavay) için bu dört aşama sistematik olarak incelenmektedir. Bu yaklaşım, kahramanların mitolojik döngülerinin karşılaştırmalı analizine olanak sağlamaktadır. Özellikle dikkat çeken nokta, her kahramanın doğum ve ad alma süreçlerinin kozmolojik bağlamda ele alınmasıdır. Örneğin, Debet'in "Yer ve Gök'ün oğlu", Satanay'ın "Güneş ve Ay'ın kızı" olarak tanımlanması, mitolojik kozmoloji ile kahraman kimliklerinin ilişkisini ortaya koymaktadır. Çocukluk ve erginleme süreçlerinin analizi, her kahramanın kendine özgü mitolojik elementlerle ilişkisini göstermektedir. Örneğin, Debet'in su, ateş ve mağara ile ilişkisi, Satanay'ın doğa unsurları ve erginleme süreçleri, Özümek'in kurt motifi ile bağlantısı, Sosuruk'un su ile çelikleşmesi. Kahramanların toplumsal rolleri ve kahramanlıkları bölümü, mitolojik figürlerin toplumsal işlevlerini analiz etmektedir. Bu analiz, kahramanların kültürel ve sosyal bağlamdaki önemini ortaya koymaktadır. Son bölümde ele alınan göğe yükseliş teması, kahramanların mitolojik döngülerinin tamamlanışını simgelemektedir. Bu bölüm, her kahramanın sonunun farklı mitolojik anlamlar taşıdığını göstermektedir. Bölümün metodolojik yaklaşımı, mitolojik unsurların kozmolojik boyutunu, toplumsal işlevini, sembolik anlamlarını, kültürel önemini sistematik bir şekilde analiz etmektedir. Bu bölüm, Karaçay-Malkar Nart Destanlarındaki mitolojik unsurların kapsamlı bir analizini sunması ve kahramanların yaşam döngülerini sistematik bir şekilde incelemesi bakımından çalışmanın en detaylı ve analitik kısmını oluşturmaktadır. Metodolojik yaklaşımı ve derinlikli analizi ile akademik literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır.

Çinpolat'ın çalışması, Karaçay-Malkar mitolojisindeki doğa unsurları, renkler, sayılar ve çeşitli nesnelerin sembolik anlamlarını da sistematik bir şekilde ele almaktadır. Bu analiz, söz konusu toplumun dünya algısını ve değer sistemini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır. Bu çalışma, Karaçay-Malkar Nart Destanları'nı Dinler Tarihi perspektifinden inceleyen özgün bir akademik katkı sunmaktadır. Metodolojik yaklaşımı, sistematik analizi ve karşılaştırmalı perspektifiyle alan yazınında önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Eserin dilsel açıdan açık ve anlaşılır olması, akademik standartlara uygunluğu ve sistematik yapısı, çalışmanın değerini artıran unsurlardır.

Eserin en önemli katkılarından biri, Karaçay-Malkar Türklerinin inanç sisteminde yer alan Teyri (Tanrı), Apsatı (av tanrısı), Çoppa (bereket tanrısı), Eliya (yıldırım tanrısı) gibi mitolojik varlıkları sistematik biçimde incelemesidir. Bu varlıkların Türk mitolojisindeki benzer figürlerle ilişkileri ortaya konulmuştur. Çalışma, Karaçay-Malkarların ağaç, taş, dağ kültürleri gibi doğa unsurlarına yönelik inanışlarını da detaylı biçimde ele almıştır. Özellikle Elbruz Dağı'nın (Mingi Tav) kutsallığı ve dünyanın merkezi olarak görülmesi, diğer kültürlerdeki benzer inanışlarla karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Eser metodolojik açıdan disiplinlerarası bir yaklaşım benimsemiştir. Dinler tarihi, antropoloji, folklor ve dilbilim gibi farklı disiplinlerin yöntem ve bulgularından yararlanılmıştır. Kaynakça açısından zengin olan çalışma, hem Türkçe hem de yabancı dillerdeki temel eserlere atıf yapmıştır. Çalışmanın özgün katkılarından biri, Nart Destanlarındaki mitolojik unsurların sadece tasviri bir anlatımla değil, karşılaştırmalı mitoloji perspektifinden analiz edilmesidir. Karaçay-Malkar mitolojisinin hem Türk mitolojisiyle hem de Kafkas halklarının mitolojileriyle olan benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konulmuştur. Sonuç olarak eser, Karaçay-Malkar Türklerinin mitolojik dünyasını akademik bir perspektiften ele alan, özgün katkılar sunan ve alandaki önemli bir boşluğu dolduran nitelikli bir çalışmadır. Özellikle Türk mitolojisi ve Kafkas halkları mitolojisi alanında çalışan araştırmacılar için önemli başvuru kaynağı niteliğindedir.

Kaynakça

- Adiloğlu, A. (2007). Karaçay-Malkar nart destanları. *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 196-218.
- Dumézil, G. (2000). *Kafkas halkları mitolojisi* (M. Y. Sağlam, Çev.). Ayraç Yayınevi.
- Hadjieva, T. (2022). *Kafkas halk destanları: Karaçay ve Malkarların nart destanları*. Yapı Kredi Yayınları.
- Hapçalanı, T., & Ariuvka, G. (2002). *Başlangıçtan günümüze kadar Türkiye dışındaki Türk edebiyatları antolojisi (Nesir-Nazım)* (N. Tabakçı, A. Adiloğlu, T. Bağcı, Y. Balkan, H. Esen, & S. Solmaz, Çev.). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Tavkul, U. (2011). *Nartlar: Karaçay-Malkar mitolojisinin destan kahramanları*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Extended Summary

The Nart Epics are a monumental corpus of tales that form the cornerstone of the ancient cultural heritage of the Caucasian peoples. Deeply embedded in the influences of the Scythian-Sarmatian cultural sphere, these intricate and multifaceted narratives have a rich historical lineage that can be traced back to the second millennium BC and represent one of the oldest continuous oral traditions in human history. These remarkable epics, meticulously preserved and transmitted among various Caucasian communities - most notably the Ossetians, Circassians, Karachay-Malkars, Abkhazians and Dagestanis - serve several crucial functions in these societies. Not only do they embody and perpetuate universal values such as heroism, bravery, justice and wisdom, but they also provide invaluable insights into the complex social structures, sophisticated belief systems and intricate cultural practices of the Caucasian peoples throughout their historical development. The narrative framework of these epics is masterfully constructed around compelling archetypal characters, each of whom embodies different aspects of cultural ideals and social values. Central to these are Satanay Biyce (the wise matriarch and embodiment of feminine wisdom), Öürümek (the brave warrior representing martial valour), Sosurka (the wise hero combining intellect with courage) and Batraz (the mighty warrior symbolising physical prowess and moral strength). Of particular importance is the multifaceted character of Satanay Biyce, whose complex characterisation reflects deep traces of the ancient mother-goddess cult in Caucasian mythology and provides valuable insights into prehistoric belief systems and social structures. The epics encompass an extraordinarily diverse range of thematic elements, including detailed cosmogonic narratives explaining the origin and structure of the universe, elaborate descriptions of social order and hierarchy, sophisticated moral paradigms, and compelling heroic narratives. In these stories, the protagonists are portrayed as extraordinary beings with semi-divine attributes, often serving as intermediaries between the mortal and divine realms. Their adventures and trials often involve interactions with supernatural beings, magical objects and cosmic forces, creating a rich tapestry of mythological motifs. Contemporary scholarship has made significant progress in identifying and analysing the many parallels between the Nart epics and both Indo-European and Turkic epic traditions. Researchers have noted particularly striking thematic consistencies with the Dede Korkut narratives of the Turkic world, suggesting complex patterns of cultural exchange and shared mythological heritage across Eurasia. These comparative studies have revealed intricate networks of cultural transmission and mutual influence spanning millennia. The oral transmission of these narratives from generation to generation represents a remarkable feat of cultural preservation, with each generation of storytellers adding their own layers of interpretation while maintaining the core elements of the traditions. The systematic collection of these stories, which began in earnest in the nineteenth century, benefited immensely from the dedicated work of eminent scholars such as Georges Dumézil and Vasily Miller, whose methodological approaches set new standards for folklore studies. In the contemporary academic landscape, the Nart epics are increasingly recognised as fundamental components of Caucasian cultural identity, exerting a significant influence on modern literature, artistic expression and academic discourse. They continue to serve as an inexhaustible resource for research in various fields, including mythology, folklore, linguistics and anthropological studies, offering new insights with each new analytical approach. Salih Çinpolat's groundbreaking scholarly work, 'Narts (Images and Symbols in Karachay-Malkar Mythology)', represents a particularly significant contribution to this field of study. His comprehensive analysis of the mythological elements within Karachay-Malkar culture employs an innovative comparative methodology, examining both Karachay-Malkar variants and parallel narratives from other Caucasian traditions. The tripartite structure of the work includes: (1) a detailed analysis of the Karachay-Malkar historical and cultural foundations, including their development and transformation over time; (2) a thorough examination of the structural and characteristic elements of the Nart epics, including narrative patterns and motif sequences; and (3) an in-depth analysis of the rich symbolic imagery within the narratives, exploring their

multiple layers of meaning and cultural significance. This important analytical framework reveals the profound symbolic significance of natural elements, the complex system of chromatic symbolism, the intricate numerological patterns, and the rich material culture within Karachay-Malkar mythology, while illuminating the underlying belief systems and axiological framework of the society. Çinpolat's methodological approach makes a substantial contribution to comparative mythology, meticulously delineating both similarities and differences between Karachay-Malkar Nart epics and other Caucasian narrative traditions. An essential reference not only for Caucasian studies, but also for the broader study of Turkish mythology and folk literature, the work significantly advances our understanding of Karachay-Malkar culture and enriches academic discourse in the field. This comprehensive study continues to serve as an indispensable resource for scholars of mythology and folklore, offering new ways of understanding these ancient narrative traditions.

